

Asia: VN/15371/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja toteaa seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi annetun direktiivin täytäntöönpanon edellyttämät muutokset uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annettuun lakiin.

Marraskuussa 2023 voimaan tulleen RED III -direktiivin keskeisin tavoite on korottaa uusiutuvan energian koko EU:ta koskeva yleistavoite nykyisestä 32 prosentista 42,5 prosenttiin vuodelle 2030. Direktiivin mukaan aikaa vievät hallinnolliset lupamenettelyt ovat yksi merkittävimmistä esteistä investoinneille uusiutuvaa energiaa koskeviin hankkeisiin ja niihin liittyvään infrastruktuuriin, minkä takia on tarpeen hyväksyä sääntöjä, joilla yksinkertaistetaan ja lyhennetään lupamenettelyjä, ja tässä olisi otettava huomioon uusiutuvan energian käyttöönoton laaja yleinen hyväksyntä.

Fortum pitää RED III -direktiivin yllä mainittuja tavoitteita erittäin kannatettavina. Fortum näkee, että kansallisen lain tulisi lähtökohtaisesti vastata direktiivin sisältöä. Vaikka lakiehdotus on monelta osin kannatettava, Fortum näkee vielä useita muutostarpeita sisältöön jatkovalmistelussa. On varmistettava, että direktiivissä määritellyt edistämiskeinoja ei rajoiteta kansallisessa toimeenpanossa. Lisäksi on varmistettava, ettei säännöksillä heikennetä jo hyvin toimivia olemassa olevia uusiutuvan energian luvituskäytäntöjä Suomessa. On tärkeää, että säännösmuutokset sujuvoittavat lupamenettelyjä, parantavat lupaprosessien ennakoitavuutta ja parantavat näin ollen yritysten investointiympäristöä.

LUVITUKSEN MÄÄRÄAJAT SEKÄ NIIDEN PIIRIIN KUULUVAT MENETTELYT

Fortum kannattaa määräaikojen asettamista RED III -direktiivin mukaisesti. Direktiivin mukaan lupamenettely kattaa kaikki asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat uusiutuvan energian tuotantolaitosten, myös eri uusiutuvia energialähteitä yhdistävien laitosten, lämpöpumppujen ja samalla paikalla sijaitsevien energiavarastojen, mukaan lukien sähkö- ja lämpölaitokset, rakentamista, päivittämistä ja käyttöä, sekä omaisuuserät, jotka ovat tarpeen tällaisten laitosten, lämpöpumppujen ja varastojen sähköverkkoon liittämistä ja uusiutuvan energian lämmitys- ja jäähdytysverkkoihin liittämistä varten, mukaan lukien sähköverkkoon liittämistä koskevat luvat ja vaadittaessa ympäristöarvioinnit. Tämä on myös otettava kansallisen lain määräaikojen lähtökohdaksi.

Lakiehdotuksessa on kuitenkin jätetty YVA- ja Natura-arvioinnit määräaikojen ulkopuolelle. Fortum ei näe tätä perusteltuna, vaan esittää, että YVA- ja Natura-arvioinnit sisällytetään määräaikojen laskentaan direktiivin mukaisesti.

Fortum esittää lisäksi, että lupamenettelyyn ja siten määräaikoihin sisällytetään lunastuslain (603/1977) mukainen lunastusluparatkaisu.

On lisäksi muistettava, että RED III -direktiivistä tulevat sitovat määräajat koskevat lupamenettelyn kokonaisuutta kattaen usean toimivaltaisten viranomaisten myöntämiä lupia ja arviointeja. Käytännöt määräaikojen seuraamiseksi ja varmentamiseksi on näin ollen luotava toimiviksi ja avoimiksi toiminnanharjoittajan suuntaan.

UUSIUTUVAN ENERGIAN NOPEAN KEHITTÄMISEN ALUEET

Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden lähtökohdaksi on myös otettava RED III -direktiivin sisältö.

Direktiivi asettaa jo paljon vaatimuksia nopean kehittämisen alueille. Fortum ei tue lisävaatimusten asettamista, vaan esittää, että luonnoksessa mainitut lisärajoitukset, eli alueiden ulkopuolelle jätettävät ”merkittävässä määrin tuottavasta metsämaasta tai ruoantuotannossa olevista pelloista koostuvat alueet” sekä ”ojittamattomat luonnontilaiset suot”, poistetaan ehdotuksesta. On varmistettava, että uudet säännökset edistävät uusiutuvan energian lisäämistä, rajoittamisen sijaan.

Fortum pitää tärkeänä, että uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet voidaan nimetä kaikille uusiutuvan energian muodoille. Fortum ei tue perustelujen johtopäätöstä siitä, että ensimmäisessä nimeämispäätöksessä olisi kuitenkin tarkoitus painottaa aurinkovoimaa. Fortum näkee, että jo ensivaiheessa suunnitelman pitäisi kattaa mahdollisimman paljon alueita ja eri uusiutuvan energian muotoja, myös olemassa olevien laitosten alueita.

On muistettava, että uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla on linkki EU:n ennallistamisasetukseen, jonka mukaan ”Jäsenvaltioiden on koordinoitava kansallisten ennallistamissuunnitelmien laatimista niiden alueiden kartoittamisen kanssa, jotka vaaditaan vuoteen 2030 asetetun uusiutuvaa energiaa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi ja tapauksen mukaan uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden ja erityisten infrastruktuurialueiden nimeämisen kanssa.” Riittävän kattava kartoitus jo ensivaiheessa on näin ollen tärkeää, sillä kansallisen ennallistamissuunnitelman laadinnan määräaika on elokuussa 2026.

Nopean kehittämisen alueiden laadinta on annettu tulevan Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi. Lakiehdotuksen perusteella jää epäselväksi, miten työ käytännössä toteutettaisiin. Fortum pitää tärkeänä, että työtä koordinoidaan kuntien, elinvoimakeskusten, maakuntien liitojen ja myös toiminnanharjoittajien kanssa. Toiminnanharjoittajilla on paljon tietoa uusiutuvalle energialle soveltuvista alueista. Uusiutuvalle energialle, kuten tuuli- ja aurinkovoimalle osoitetaan maakuntakaavoituksessa aluevarauksia, jotka tulisi myös ottaa huomioon. Itä-Suomen tuulivoiman kompensatioalueet tulisi myös saada nopean kehittämisen alueiden tarkastelun piiriin. Jatkovalmistelussa on tarkemmin mietittävä, miten nyt ehdotettu prosessi sopii yhteen kaavoitusprosessin kanssa.

On myös varmistettava, että uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden määrittely ei johda ns. no-go -alueiden syntymiseen. Vaikka tiettyä aluetta ei sisällytettäisi nopean kehittämisen alueen suunnitelmaan, sen on edelleen oltava mahdollinen sijoituspaikka uusiutuvan energian tuotannolle.

RED III -direktiivin mukaan nopean kehittämisen alueille tuleviin hankkeisiin ei lähtökohtaisesti sovelleta ympäristövaikutusten arviointeja, mikäli hanke ei ole YVA-direktiivin mukaan aina YVA-velvollinen. Lakiehdotuksen kappaleessa 3.3.4. (nykytilan arviointi) todetaan, että direktiivin johdanto-osan kohdassa 33 todetaan, että vapautusta ei tarvitse soveltaa hankkeisiin, joiden osalta jäsenvaltio on päättänyt vaatia ympäristövaikutusten arvioinnin kansallisessa pakollisessa hankeluettelossaan. Tämän jälkeen viitataan lausuntokierroksella olleeseen YVA-lain muuttamista koskevaan hallituksen esitysluonnokseen. Jää epäselväksi, miten tätä pitäisi tulkita. Fortum näkee, että vapautusta tulisi soveltaa myös hankkeisiin, joiden osalta jäsenvaltio on päättänyt vaatia ympäristövaikutusten arviointia kansallisessa pakollisessa hankeluettelossaan. On muistettava, että vaikutuksia arvioidaan SOVA-menettelyssä, mikä on direktiivin mukaan vapautuksen perustelu.

UUSIUTUVAN ENERGIAN MÄÄRITELMÄT

Fortum näkee tarpeellisena, että uusiutuvan energian määritelmä on mahdollisimman kattava direktiivin sallimissa rajoissa. Fortum esittää, että pumppuvoimalaitokset lisätään uusiutuvan energian tuotantolaitoksen määritelmään ja niihin sovelletaan lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikoja. Lisäksi tulisi tarkastella, miten ja missä vaiheessa nopean kehittämisen alueita voidaan nimetä pumppuvoimahankkeita varten.

Fortum esittää lisäksi, että uusiutuvaan energiaan liittyvät ja luonnon monimuotoisuutta lisäävät hankkeet tulkittaisiin uusiutuvan energian hankkeiksi, joihin sovelletaan lakiehdotuksen määräaikoja. Kalatieratkaisut ja muut vesistölaajiston vaellusreitit ovat merkittäviä hankkeita, joiden avulla olemassa olevan vesivoiman hyväksyttävyyttä voidaan vahvistaa.

Lisätietoja: Fredrik Blomfelt, Senior Manager, ESG, Corporate Public Affairs
(fredrik.blomfelt@fortum.com, 040 705 7389)

Blomfelt Fredrik
Fortum Oyj